

ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПАРАМЕДИК ПРИ ВИВЧЕННІ АНАТОМІЇ

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

Анотація: Здатність медичних працівників, зокрема парамедиків, професійними обов'язками яких є ефективне надання екстреної медичної допомоги хворим і постраждалим у невідкладному стані на місці події, мислити клінічно є ваговою складовою якісної професійної діяльності, оскільки вони повинні навчитися висловлювати власні думки, аналізувати та логічно мислити, швидко і висококваліфіковано реагувати в критичних ситуаціях. Тому засади клінічного мислення повинні формуватися вже при вивченні фундаментальних медичних дисциплін, тобто на початкових етапах навчання у медичному закладі. Сприяють цьому сучасні методика та імерсійні методи навчання, що широко застосовуються на кафедрі анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету.

Ключові слова: клінічне мислення, анатомія, парамедика, здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, сучасні методика навчання.

Abstract. The ability of healthcare professionals, in particular paramedics, whose professional responsibilities include the adequate provision of emergency medical care to patients and injured persons in an emergency at the scene of an incident, to think clinically is an essential component of high-quality professional activity as they must learn to express their thoughts, analyse and think logically, and respond quickly and efficiently in critical situations. That is why the principles of clinical thinking should be formed when studying fundamental medical disciplines, i.e. at the initial stages of studying at a medical institution. Modern teaching methods and immersive methods, widely used at the Department of Anatomy with Clinical Anatomy and Operative Surgery of Poltava State Medical University, contribute to this.

Key words: clinical thinking, anatomy, paramedics, first (bachelor's) level students, modern teaching methods.

Вступ.

Якісна підготовка медичних працівників, які мають здатність швидко та виважено вирішувати різноманітні професійні запитання є надзвичайно важливою проблемою сучасної медичної освіти. Всі медичні заклади, які здійснюють підготовку працівників сфери охорони здоров'я мають на меті забезпечити нашу державу високкваліфікованими медичними кадрами, діяльність яких буде спрямована на збереження здоров'я українського населення, що особливо складно в умовах сьогодення, пов'язаних з варварським нападом країни-агресорки росії на Україну. Полтавський державний медичний університет, зокрема кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією, не є винятком.

На нашій кафедрі здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів за 11 освітніми компонентами, більшість з яких є фундаментальними медичними дисциплінами, які створюють підґрунтя не лише для подальшого навчання у медичному виші, а й для майбутньої професійної діяльності. До них належить, наприклад, обов'язкова освітня компонента циклу професійної підготовки «Анатомія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності, які навчаються за освітньо-професійною програмою Парамедик. Підготовка медичних працівників у цьому напрямку вимагає від майбутніх бакалаврів медсестринства набуття відповідних компетентностей, які необхідні для ефективного надання екстреної медичної допомоги. Для працівників галузі охорони здоров'я особливо важливим є формування профе-

сійної компетентності, яка є поєднанням високого рівня теоретичних знань, фахових умінь, практичних навичок, творчого потенціалу особистості та культури спілкування [1].

Здатність парамедика мислити клінічно, безумовно, є ваговою складовою якісної професійної діяльності, оскільки створює підґрунтя для трансформації отриманих протягом навчання знань в уміння використовувати їх на практиці. Основні засади клінічного мислення починають формуватися ще при вивченні фундаментальних медичних дисциплін, тобто на початкових етапах навчання у закладі вищої медичної освіти [2].

Мета дослідження.

Визначити основні принципи формування клінічного мислення у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої, які навчаються за освітньо-професійною програмою Парамедик при вивченні освітньої компоненти «Анатомія».

Основна частина.

Клінічне мислення є одним з фундаментальних понять у медицині, на якому ґрунтується наукова та професійна діяльність медичних працівників [3]. Це особливий тип професійного мислення, що відображається у способі, яким медичні фахівці аналізують певні клінічні ситуації. Воно базується на поєднанні теоретичних знань, практичних умінь, навичок та власного досвіду для забезпечення оптимального догляду за пацієнтами та збереження їхнього здоров'я. Клінічне мислення, що почало формуватися при навчанні у медичному виші в подальшому удосконалюється протягом власної професійної ді-

яльності. На нашу думку, володіти клінічним мисленням повинні як лікарі, так і інші медичні фахівці, зокрема парамедики, до професійних обов'язків яких належить ефективне надання екстреної медичної допомоги хворим і постраждалим у невідкладному стані на місці події [4]. Беручи до уваги, складні умови сьогодення парамедики повинні навчитися висловлювати власні думки, аналізувати та логічно мислити, швидко і висококваліфіковано реагувати в критичних ситуаціях.

Як уже зазначалося засади клінічного мислення починають формуватися уже при вивченні фундаментальних дисциплін, зокрема анатомії. Основними завданнями даної освітньої компоненти є засвоєння питань будови та функцій органів людського тіла, їх взаємозв'язок, біомеханічні та фізіологічні закономірності, які враховуються під час виконанні професійних обов'язків, а також формування знань, умінь та навичок, необхідних для подальшого вивчення спеціальних дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою. При вивченні анатомії викладацький колектив кафедри широко застосовує інноваційні методики, зокрема імерсійні методи навчання. Навчальні методи, які використовуються, ґрунтуються на використанні мультимедійних комплексів під назвою «ОНІКО». Одним з численних переваг цих комплексів є можливість використання віртуальної реальності (VR) для перенесення здобувачів освіти у світ віртуальної анатомії за допомогою спеціальних VR-окулярів, що беззаперечно забезпечує поглиблене розуміння будови людського тіла [5]. Крім того, широко застосовуються 3D атласи, що створюють тривимірні проєкції внутрішніх органів. Сучасні засоби навчання дозволяють здобувачам освіти отримати уявлення про топографічну будову різних ділянок тіла, яка об'єднує структурні елементи різних систем [6]. Це знання може бути корисним при виконанні різних клінічних процедур, таких як ін'єкції, інгаляції, внутрішньокістковий та периферичний внутрішньовенний доступи та інше.

Формуванню клінічного мислення сприяє застосування різних методик навчання, зокрема кейс-метод, метод «мозкового штурму», ділова гра та інші.

Кейс-метод – це освітня стратегія, що передбачає активний аналіз ситуацій і проблем. Учасники вивчають конкретні клінічні ситуації, описані у формі кейсів, які пов'язані з тематикою практичних занять. Здобувачі освіти аналізують ці ситуації, розробляють діагностичні та терапевтичні стратегії. Викладач описує ситуацію та ставить запитання, коментує відповіді, оцінює їх та сприяє дискусії між учасниками. Під час обговорення кожен учасник може відстоювати свою точку зору, аргументувати свої погляди та надавати пропозиції. Цей підхід створює емоційну атмосферу та стимулює взаємодію, що сприяє розвитку аналітичних навичок та інтеграції теоретичних знань у практичну діяльність [7].

Використання методики ділової гри передбачає створення конкретної клінічної ситуації, що імітує взаємодію між пацієнтом та парамедиком. Ця гра надає можливість створити умови, що наближені до реальної практики. Тут майбутні парамедики вири-

шують завдання, пов'язані з проведенням клінічних маніпуляцій або прийманням рішень щодо пацієнта в конкретній ситуації. Цей підхід допомагає підвищити рівень професійної підготовки, формує певний алгоритм мислення та навчає діяти швидко та рішуче [8, 9].

Ще одним елементом, який сприяє розвитку клінічного мислення, є метод «мозкового штурму». Його суть полягає у тому, що група здобувачів освіти моделює низку рішень для конкретної клінічної проблеми. Учасники мають можливість пропонувати свої варіанти рішень, обговорювати їх переваги та недоліки. Після обговорення обирається найкраща тактика в кожному випадку. Цей процес дозволяє глибоко проаналізувати суть проблеми і переконатися, що обране рішення є найбільш доречним. Експлорація різних варіантів розв'язання однієї проблеми сприяє навичці швидко оцінювати ситуацію та приймати обґрунтовані рішення у майбутньому [10].

Хоча здається, що при вивченні анатомії клінічні ситуації досить складно спроектувати, насправді не все так категорично. При моделюванні тієї чи іншої ситуації науково-педагогічні працівники кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією акцентують увагу безпосередньо на анатомічному аспекті запитання, оскільки саме достатній рівень знань з будови тіла людини є основою успішної діяльності медичного працівника будь якого рівня освіти. Крім того, вивчення освітньої компоненти «Анатомія» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою Парамедик сприяє таким програмним результатам навчання як проведення первинного обстеження пацієнтів різних вікових груп, оцінка ступеню виявлених порушень, визначення потреби у проведенні екстрених рятувальних заходів, а також суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта/постраждалого та оцінка отриманих даних. Тому, на наш погляд, застосування вищеописаних методик навчання є досить корисним при вивченні цієї нормативної дисципліни.

Висновки.

Вискокваліфіковані парамедики повинні володіти власною точкою зору та приймати швидкі оптимальні рішення при наданні екстреної медичної допомоги хворим і постраждалим у невідкладному стані на місці події. Застосування сучасних методик у поєднанні з імерсійними методами навчання при вивченні освітньої компоненти «Анатомія» сприяє формуванню засад клінічного мислення у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої, які навчаються за освітньо-професійною програмою Парамедик та створює підґрунтя для ефективного виконання їхніх професійних обов'язків у майбутньому.

Література

1. Chornobryva NV, Chornobryva LV. Formuvannya profesiyanoi kompetentnosti maybutnikh medychnykh sester v osvithn'omu protsesi fak-hovoyi pidhotovky medychnoho koledzhu. 2021;5(93):81-84. [in Ukrainian].
2. Bilash SM, Oliynichenko YAO, Koptev MM. Formuvannya klinichnoho myslennya pry vyvchenni dystsypliny «Anatomiya lyudyny z fiziologiyeyu» u studentiv spetsial'nosti «Medsestrynstvo», yaki zdobuly bazovu serednyu osvitu. Materialy Vseukrayins'koyi navchal'no-naukovoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu Suchasna medychna osvita: metodolohiya, teoriya, praktyka; 2020 Ber 19; Poltava. Poltava: UMSA; 2020. s. 23-24. [in Ukrainian].
3. Locke R, Mason A, Coles C, Luszkat RM, Masding MG. The development of clinical thinking in trainee physicians: the educator perspective. BMC Medical Education. 2020;20:226.
4. Sibson L. Decision making in prehospital and paramedic practice: part 1. Journal of Paramedic Practice. 2024;16(5):1-7.
5. Wang Y. Influence of Virtual Reality Technology on Clinical Thinking Cultivation of Medical Students. J Healthc Eng. 2021;2021:8004883.
6. Bilash SM, Koptev MM, Oliynichenko YaO. Vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy u vyvchenni morfolohichnykh dystsyplin. Processing of the IXth International scientific and practical conference Science and practice of today; 2020 Nov 16-19; Ankara. Ankara: International Scienc Group; 2020. s. 385-387. [in Ukrainian].
7. Bilash SM, Koptev MM, Oliynichenko YAO. Vykorystannya keys-metodu u dystantsynomu vyvchenni klinichnoyi anatomiyi i operatyvnoyi khirurgiyi. Proceedings of VIIIth International scientific and practical conference Modern problems in science; 2020 Nov 9-12; Prague. Prague: International Scienc Group; 2020. c. 308-310. [in Ukrainian].
8. Huang Y-M, Silitonga LM, Wu T-T. Applying a business simulation game in a flipped classroom to enhance engagement, learning achievement, and higher-order thinking skills. Computers & Education. 2022;183:104494.
9. Adib H. Experiential learning in higher education: Assessing the role of business simulations in shaping student attitudes towards sustainability. The International Journal of Management Education. 2024;22(2):100968.
10. Namagembe R, Taligoola D. The Effectiveness of Brainstorming in Developing Students' Creative and Critical Thinking. A Case of Kakungulu Memorial School Kibuli in Makindye Division Kampala District. IAA Journal of Social Sciences. 2024;10(1):34-41.